

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTA BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ

ABONAMENTUL:

Pe un an ..... 10 Lei.
Pe jumătate de an ..... 5 Lei.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ:
DUMINECA.

REDACTIA ȘI ADMINISTRATIA:
Arad, Strada EMINESCU Nr. 35.
Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

An nou!

Anul nou e praznicul nădejilor și al dorințelor la mai bine.

Nădăjduim, că după atâția ani de doli și durere, neajunsuri și jertfe, anul ce vine ne va aduce darurile și binefăcările unor stări mai normale și mulțămitoare, după cari oftăm dela unirea noastră cu patria mamă.

Nădăjduim, că după doi ani de muncă steampă, din care n'a rezultat nici cea mai mică îndreptare a intereselor obștești, se va începe marea operă de refacere și consolidare pe toate terenele vieții noastre publice.

Sperăm, că cei ce au în mânele lor puterea și poartă răspunderea, conducătorii de toate partidele, vor înțelege în supremă imperativul adevăratului patriotism, și lăsând la o parte și pentru vremuri normale interesele de partid și ambiții personale, se vor uni în a servi interesele colectivității și în armonie și conlucrare frățescă vor afla calea mântuirii.

Nădăjduim, că cuvintele de aur ale înțeleptului nostru Rege nu vor suna în puțiu, ci vor încălzi sufletele și vor mișca inimile tuturor oamenilor de bine spre inițiative și fapte, ce-le reclamă situația extrem de grea, în care am ajuns, și vor veni în ceasul al 11-lea cu un plan de lucru binechibzuit, prin înfăptuirea căruia să putem eși din haosul, în care ne sbatem.

Nădăjduim, că locul svârcolirilor neputincioase și a zăpăcelii, ce ne-a amestit, îl va lua munca sistematică și productivă și că slujbașii mari și mici ai statului și întreaga suflare românească se va trezi la o nouă viață, însuflețită de mai multă iubire de neam și patrie.

În mijlocul îngrijorărilor și a nemulțămirii generale țara așteaptă dela conducătorii săi fapte, nu fraze goale, opere pozitive, nu promisiuni demagogice. Am încheiat cei doi ani de frumoase speranțe și așteptări cu decepțiuni amare și răbdarea noastră eroică și-a ajuns limitele extreme. Zorile unor zile mai bune nu se ivesc și perspectivul întunecat au clătinat credința și nădejdea în masele poporului.

Vârtejul, în care trăim, scumpetea mereu crescândă, lipsurile de tot felul, criza transporturilor și a finanțelor, unificarea prin dispozițiuni pripite și arbitrar

au produs stări sufletești aproape de desperare și au întunecat veselia de astădată a sărbătorilor noastre.

E grea situația, n'am fi însă creștini dacă am dispera. D-zeul părinților noștri,

care ne ocrotit în zile grele, nu ne va părăsi nici de astădată.

Apropiindu-ne cu credință de El și înoindu-ne sufletește, muncind și jertfind vom avea și ani noi fericiți.

Pastorală de Crăciun

a I. P. S. Sale arhiepiscopului și mitropolitului NICOLAE.

Iubitul cler și popor: Har și milă dela Dumnezeu Tatăl și dela Domnul nostru Isus Hristos.

„Poporul cel ce ședea întru întunec a văzut lumină mare și celor ce ședea în lăturea și în umbra morții, lumină a răsărit lor.” Matei 4. 16.

Cu mare dor am așteptat să sosească aceste sărbători ale Nașterii celei după trup a Domnului și Mântuitorului nostru Isus Hristos, pentru că — fiind ele cele dintâi sărbători mari de când cu voia lui Dumnezeu am fost nvrednicit să urc scaunul de arhiepiscop și mitropolit al sfintei noastre biserici ortodoxe române de dincoace de Carpați — îmi dau fericitul prilej de-a Vă trimite, deodată cu arhierasca mea binecuvântare, și cuvântul meu de dragoste și de părintească purtare de grijă, Vouă iubiților mei fii sufletești.

Vreau să știți, iubiții mei, că ceace m'a îndemnat să primesc în mânele mele toiagul de păstorire, a fost, pe lângă încrederea în Dumnezeu, a cărui chemare am ascultat-o în inima mea, dragostea de-a sluji sfintei noastre biserici și neamului nostru românesc, lucrând la binele și la mântuirea sufletească a Voastră, iubiților. Că prin ce altceva a-și putea să dau rost mai înalt chemării mele de părinte sufletească, decât prin munca din care să rodească fericirea Voastră, cari sunteți bucuria și mângăierea vieții mele de aici înainte? Drept aceea, toate gândurile și toate silințele ce le voiu putea întrupa în fapte, cătră Voi vor fi îndreptate, — și rog pe bunul Dumnezeu ca numai până atunci să-mi țină viața pe pământ, până când voiu putea să-mi împlinesc această făgăduință cu care-mi mărturisesc sufletul înaintea Sfinției Sale.

Vouă, iubiților mei, nu vă cer decât un singur lucru, și și pe acesta spre folosul vostru cel mai mare: *iubiți biserica și așezămintele ei, primindu-i cu credință învățăturile și urmându-i cu râvnă poveștele.* Întru aceasta stă toată vrednicia Voastră

de fii credincioși ai sfintei noastre biserici, care este mama cea bună a noastră a tuturor. Înaintașii noștri până în cele mai îndepărtate vremuri, la sânul cald al acestei mame iubitoare și-au găsit scăpare în năcazuri, alinare în suferințe și curaj în mijlocul nedreptăților ce-au avut să le îndure. Cu învățăturile ei, în dulcea noastră limbă tălmăcite, și-au luminat mintea și prin „mângăierea scripturilor și-au întărit nădejdea” — „știind că năcazul răbdare lucrează, iară răbdarea iscusință, iară iscusința nădejde, iară nădejdea nu rușinează” (ep. cătră Romani 15, 4; 5, 4). Și nădejdea nu i-a rușinat. De tăria credinței lor, ca de-o stâncă nebiruită s'au sfărmat unelțirile vrăjmașilor, și prin încrederea dintre turmă și păstor stângându-și rândurile moșii și strămoșii noștri și-au apărat sufletul și toate comorile lui.

Roadele acestor mari virtuți ale înaintașilor noștri le culegem noi astăzi. Iată, a treia oară prăznuim sărbătoarea Nașterii Domnului și Mântuitorului nostru Isus Hristos împreună cu frații noștri de-un sânge și de-o lege de pretutindeni, strânși cu toții sub acoperământul aceleiași patrii libere — România-Mare. Cu inimile pline de bucurie, dând laudă și mulțămită lui Dumnezeu pentru toate cele ce ne-a făcut nouă, repețim împreună cu evangelistul Mateiu cuvintele prorocului Isaia, cari s'au împlinit și pentru noi: *Poporul cel ce ședea întru întunec a văzut lumină mare și celor ce ședea în lăturea, și în umbra morții, lumină a răsărit lor.*

Da, iubiții mei, după lungi veacuri de întunec ni-a răsărit și nouă lumină mare, lumina libertății naționale, de care un popor are lipsă neapărată, ca de aerul pe care-l înghițim cu toții, ca să-și poată desvolta puterile de viață și darurile cu cari l-a înzestrat Dumnezeu. Să prețuim deci libertatea și să ne însuflețim de ea. Dar în același timp să nu uităm, că mai presus de libertate stă felul cum știm să facem întrebuințare de ea. Libertatea des-

chide larg porțile vieții, — dar vrednicia ta, ca și a neamului ajuns la libertate din care faci parte tu, se arată abia atunci când dai dovezi că știi să-ți alegi bine drumurile pe cari mergi în viață. Astfel și vrednicia românească, scăpată la libertate, acum a sosit timpul să arate ce poate. Și se va arăta prin felul cum fiecare din noi își va întocmi și își va îndruma viața sa în toate privințele, și cum neamul nostru întreg va ști să-și clădească cu trăinicie casa sa cea nouă, patria sa întregită cu jertfe atât de mari. Acest gând trebuie să ne apese inimile cu o grea răspundere, căci de aici înainte soarta noastră în mâinile noastre s'a pus și prin vrednicia ori nevrednicia noastră ne vom atrage binecuvântarea ori blestemul urmașilor noștri.

Eu am încredere, că ne vom ști ridica cu toții la înălțimea misiunii mari pe care a încredințat-o Dumnezeu în aceste timpuri neamului nostru românesc — și prin viața noastră, prin faptele și jertfele noastre vom face ca acest neam să se asemene bărbatului înțelept din evanghelie, „care și-a zidit casa sa pe piatră și s'a pogorât ploaie și au venit râuri și au bătut vânturi și au lovit casa aceea și nu a căzut, că era întemeiată pe piatră“ (Matei 7, 24--25). Am încredere, că așa vom face, pentru că, vorbind cu sfântul apostol Pavel: „Voi toți fiii luminei sunteți și fiii zilei; nu suntem ai nopții, nici ai întunerecului“ (I. Tesaloniceni 5, 5). Popor creștin chiar dela obârșia sa — lumina vieții noastre e lumina lui Hristos. Ea ni-a luminat cărările în trecut și tot ea trebuie să ne lumineze drumul mai ales de aici înainte. Și așa, în mijlocul frământărilor noastre de tot felul, în vârtejul silințelor noastre spre înaintare și a luptelor întefite pentru a birui greutățile zilelor de azi, deodată cu sărbătoare solitoare de pace a Nașterii Domnului sosește la noi Domnul însuși și ne zice: „*Eu sunt lumina lumii; celce vine după mine, nu va umbla întru întunec, ci va avea lumina vieții*“ (Ioan 8, 12).

Cine nu va asculta această chemare ?!

Știți, iubitorilor, ce înseamnă lumina soarelui pentru viața de pe pământ. Deodată cu ivirea celor dintâi raze ale lui, viața, care în decursul nopții amuțise în liniște și în tăcere, se trezește, totul se pune în mișcare și omul — această coroană a fapturilor — își urmează cu sârguință lucrul mâinilor și lucrul minții sale iscoditoare. Lumina a fost fapta cea dintâi a Ziditorului și fără ea s'ar stinge, s'ar curma orice viață de pe pământ.

Vedeți, cece este lumina soarelui pentru viața pământului, aceea este Hristos Mântuitorul nostru pentru viața sufletelor noastre. Căci unde pătrunde Hristos Domnul cu lumina Lui, acolo puteri proaspete și înviorătoare intră în suflete, izvoare de viață nouă, luminoasă și sănătoasă se deschid înăuntrul lor și îndemnuri spre fapte bune și virtuți alese încolțesc în cuprinsul lor. Gândiți-Vă spre ce culmi înalte ne chiamă cuvântul Lui și ce noian de bunătăți revărsă în inimile Lui! Să spună Petru și Ioan și Pavel și ceilalți apostoli ai Domnului; să spună șirul lungi al sfinților și muncenicilor creștinătății; să spună mulțimea mare a celor îndurerăți și năpăstuiți ai sorții; să spună, în sfârșit, toți ceice de-a lungul veacurilor

au trăit în duhul Lui și au fost încălziți de lumina Lui. Căci El, Domnul și Stăpânul vieții noastre, pe cei slabi îi face tari, celor desnădăjduți le dă nădăjde, pe cei bolnavi cu trupul și bolnavi cu sufletul îi tămăduiește, pe păcătoși îi face sfinți, pe cei încătușați în patimi îi eliberează. Preutindenea pe unde străbate lumina Lui, o nouă viață se trezește printre oameni și popoare, căci El le dă tuturor bucurie de viață, spor la muncă, tărie în suflet, lumină în minte și nădăjde în izbândă. Într'adevăr încă nimeni nu s'a apropiat înzadar de Hristos! Prea puțin au ascultat oamenii cuvintele Lui, prea puțin simțim cu inima Lui, prea puțin ne pătrundem de duhul Lui și primim lumina Lui.

E sărbătoarea Nașterii Domnului. Cuvântul meu arhieresc pe care Vi-l trimit la această sărbătoare, iubitorilor mei fii sufletești, aceasta este: *Să ne întoarcem la Hristos, Domnul și Mântuitorul nostru!* Ei vine la noi. Întru ale sale vine și așteaptă ca ai săi să-l cunoască și să-l primească. Deci faceți loc pentru Hristos în inimile Voastre, chiar dacă ar trebui să deșertați toate cele ce sunt în ele. Când corabia e în primejdie, corăbierii aruncă în mare și lucrurile cele mai prețioase ce se găsesc într'ansa. Să facem și noi asemenea; să aruncăm din lăuntru nostru toate lucrurile deșerte de cari ne-am legat cu inima și să primim pe Hristos Mântuitorul în casa sufletelor noastre, dând dovadă că suntem — după cuvintele Scripturii: „neam ales, preoție împărătească, rod sfânt, poporul învierii, ca să vestiți bunătățile celui ce V'a chemat pe voi dintru întunec la minunata sa lumină“ (I. Petru 2, 9). Cea mai mare dintre acele bunătăți este iubirea; deci iubiți-Vă unul pe altul și ajutați-Vă în năcazurile și lipsurile Voastre cu iubire frățască, căci: „Cel ce zice, că este în lumină și pe fratele său urăște, întru întunec este până acum; cel ce iubește pe fratele său, în lumină petrece și sminteală întru dânsul nu este“ (I. Ioan 2, 9—10). Gândiți totdeauna cele bune unul despre altul, încunjuțați toate vorbele și pricinele la vrajbă și neînțelegere, ascultând înțeleptul cuvânt pe care *Majestatea Sa gloriosul și iubitorul nostru Rege* l-a spus acum de curând celor din statul țării și printrînsii tuturor cetățenilor patriei noastre: „*Puneți la o parte certurile, sfârșiți cu desbinările, fiți buni Români!*“ Fiți cu încredere cătră toți sfătuitoarii Voștri la bine, îndeosebi cătră preoții și învățătorii Voștri. Deschideți-Vă inimile cu milostivire față de cei năpăstuiți pe urma războiului, îndeosebi purtând grijă de sârmanii copii orfani, de văduve și invalizi, ca să le ușurați durerea vieții lor. „Și pe lângă acestea“ — încheind cu apostolul neamurilor — „frații mei, câte sunt adevărate, câte sunt cinstite, câte sunt drepte, câte sunt curate, câte sunt iubite, câte sunt de bună laudă, ori ce faptă bună și ori ce laudă, acestea să găndiți. Cele ce ați învățat și ați luat și ați auzit și ați văzut, acestea să le faceți și Dumnezeuul păcii va fi cu Voi“ (Filipeni 4, 8—9).

Aceste sfaturi și povețe părintești am ținut să Vi le pun la inimă, iubitorilor mei, cu ocazia marelui praznic al Nașterii Domnului și mântuitorului nostru Isus Hristos, rugându-Vă să le primiți cu aceeași dragoste cu care Vi-le-am trimis eu și să

la faceți să rodească spre binele și fericirea Voastră. Când bunul Dumnezeu îmi va ajuta, voi veni și de față la Voi, căci aceasta mi-e dorința, ca să Vă cunosc și să Vă vorbesc față la față, bucurându-mă împreună cu Voi. Dar și până ce-mi voi putea împlini această dorință fierbinte, rog pe atot milostivul Dumnezeu să Vă aibă sub scutul mântuirii și să coboare asupra Voastră tot darul și toate binecuvântările. Sale cele bogate ca să sporiiți în toate cele bune, iar aceste sfinte sărbători și cele următoare ale Anului-Nou și ale Botezului Domnului, să le petreceți în pace, sănătate, mulțumire, bucurie, și să Vă învredniciți a le ajunge întru mulți și fericiti ani. Amin.

Impărtășindu-Vă arhierasca Noastră binecuvântare, am rămas

Sibiu, la sărbătorile Nașterii Domnului din anul 1920,

Al Vostrul al tuturor de tot binele voitor

Nicolae Bălan,

arhieriscop și mitropolit.

Vieța internă și organizația institutului teologic din Arad

de Dr. T. Botiș.

(Urmare.)

Între anii 1848—1852 viața institutului stagnă cu desăvârșire. Părea că nici n'a fost Existința și susținerea lui ulterioară ajunse chestie de discuții birocratice. Românii, în frunte cu administratorul Patrachie Popescul, convins despre marea importanță a unui focalar de cultură românească în dieceză, începură să piere pentru reinvierea lui. Și nu fără succes Comisariatul districtual ces. reg. din Oradea mare avizează, că ministrul de culte și instrucțiune din Viena, prin ordinul din 17 Iunie 1852 Nr. 894/48, a decretat redeschiderea institutului clerical din Arad cu începerea anului 1852—53. Guvernul nu află întemeiate temeiuri episcopului Raț, că fondul școalelor clericale se administra la Carloveț și se alimenta din venitele *tasului al doilea*, nu asigură speșele împreună cu susținerea institutului, ci le consideră de un pretext pentru a putea practica proceduri ilegale la îndeplinirea parohiilor. Patrarchul din Carloveț n'are drept a sista în mod arbitrar un institut înființat pe temeiul hotărârilor preainalte. Împrejurările, cari au scos la iveală în urma propunerilor mitropolitului Stratimirovic necesitatea imperativă de a înființa pentru cultura clerului gr. neunit institute teologice, îndeosebi pe cel din Arad, sunt și azi aceleași. După ce preoții pot fi hirotoniți numai pe soane, care în toate privințele corespund acestei chemări, după ce candidații de preoție trebuie să-și dovedească pregătirea și vocația prin examenul consistorial și după ce parohiile trebuie să se confere nu după etate, ci în considerare pregătirilor și a vredniciei candidaților, numărul de acum prea mare al preoților, cari pot corespund dirigătoriei lor, nu poate face supăfluă existența institutului, a cărui misiune tocmai a crește și a pregăti o generație de preoți mai vrednică și mai devotată chemării sale. Chiar și acei preoți, cari au fost hirotoniți și au ajuns la parohii fără a avea pregătire teologică necesară, ca să-și poată ține și viitor beneficiile parohiale, sunt obligați a frecventa ulterior cursurile teologice. Având vedere declarația patrarchului, că în dieceza Aradului s'au sfințit deja atâta preoți și diaconi

incât numai după un timp îndelungat vor putea fi toți așezați în parohii și dotați după cuviință și fiind intențiunea guvernului și interesul dieceziei, ca clerul gr. n. u. să ajungă și să stea pe o treaptă mai înaltă a culturii științifice, religioase și morale, în institut să vor primi în viitor, fără excepțiune, numai tineri, cari au absolvat cu bun succes 8 clase gimnaziale.¹⁾

Administratorul diecezan Patrichie Popescul comunică acest ordin patriarhului Iosif Raiacici și ceru înviațiunii în privința executării lui.²⁾ I-se răspunde, că după ce „pricinelor” pentru care „a fost de lipsă” să se întrerupă și să întârzie funcționarea institutului, s'au „micșorat,” cu începutul anului școlar 1852—53 să pot din nou preda într'insul învățăturile teologice. Spre acest scop să se publice concurs pentru îndeplinirea celor două catedre ale institutului. Și fiindcă unul dintre profesori e numit din partea mitropolitului „rugămintele persoanelor celor ce doresc a dobândi chemarea aceasta sau din ceata preoțească, călugărească, sau din mirănească” să-le înainteze la Carloveț. Să închirieze un local potrivit pentru școală, cu două încăperi și să se provadă cu cele „mai de lipsă unelte școlare, încât se poate cu mai mică cheltuială.” Preoții și diaconii, cari au fost hirotoniți în timpul din urmă al vieții răposatului episcop Gerasim Raț, să fi terminat după rânduială învățăturile teologice, să-le învețe și să-le săvârșiască acum. Afară de acești presbiteri și diaconi, numai tineri, cari au absolvat „gimnaziul mare” să fie primiți în institut.³⁾

(Va urmă.)

Spre luare aminte.

Părintele arhimandrit și fost profesor de teologie în Cernăuț, Eusevie Popovici, scrie în gazetele bucovinene următorul articol:

Dr. C. Tiron, profesor la universitatea din Iași și medic-colonel în rezervă, publică ca delegatul comitetului executiv al congresului „Luceafărul” dela Praga din 5—6 Septembrie 1920 în *Lumea* din 5 Septembrie 1920 cu data la Iași 10 August 1920 următoarea ordine de zi a congresului:

„Chestiunea principală în desbatere este: separația bisericii de stat în toate țările și în special în Cehoslovacia (pentru care s'a depus în parlamentul ceh acum proiectul de separație). — suprimarea bugetului cultelor, a învățământului religios creștin etc. din școli înlocuit cu morala pură, filozofică, raționalistă și solidaristă, a tuturor claselor sociale etc., a jurământului religios la intrare în funcție, jurați armată etc. și secularizarea averilor bisericesti și mănăstirești: astfel cum s'a făcut în Franța la 1905 și în Portugalia la 1910 etc.

„Congresul dela Praga este organizat, figurând în comitet mai mulți miniștri, printre cari cel al instrucției publice, deputați, senatori, profesori universitari.

„Cehoslovacia va fi deci una din țările ce va obține „separația bisericii de stat”, ca unul din cele mai mari progrese sociale actuale. Și de sigur, în alianța viitoare, va influența pe: Sârbia, Polonia, Grecia și România, și chiar pe Bulgaria, unde „munca fiind acum instituită obligatorie” — clerul părăsit, fiind silit de a munci în realitate, — va determina falimentul religios creștin, și se vor deda la alte profesii.

¹⁾ Rescriptul comisariatului districtual ces. reg. din Oradea-mare către administratorul Patrichie Popescul, 3 August 1852, Nr. 10845/864. — ²⁾ Raportul lui Patrichie Popescul către patriarhul și mitropolitul Raiacici, din 30 Iulie 1852, Nr. 990. — ³⁾ Rescriptul patriarhului Raiacici către Patrichie Popescul, Carloveț 8 Octombrie 1852, Nr. 1076.

„Pe când deci Cehoslovacia, organizează „separația bisericii de stat”, în România-mare, de azi, se acordă o sută mii lei, la preoți delegați la congresele preoțești dela Geneva, Berna și Chicago, ne întrebăm ce au de desbătut în un congres internațional, deoarece totul e dogmatizat și sfințit, totul fiind dictat de Dumnezeu. Tot în România-mare s'a decis clădirea unei Catedrale la București, care va costa pe aceste timpuri și cu înzestrarea necesară, vre-o cincizeci de milioane, este desigur acțiunea cea mai anacronică, arhaică, dăunătoare și inutilă închipuibilă, pe aceste timpuri unde sânt mil de nevoi sociale de instrucție, educație, filantropie, etc. Dar vor veni deodată alte timpuri în care numai: „Știința, Rațiunea și Cinstea” vor domina, iar vechiturile vor cădea, cum a fost cu Kaiserul „Gott mit uns” și cu Țarul „Boje Tsaria khrani”. Partidul social democrat are în toate țările în programul său: Separația bisericii de stat.

„În România ne aflăm în privința religiei, în plin evul mediu și școlastică”.

Cred de interes pentru preoții cititori să cunoască ideile și năzuințele „Federațiunii internaționale a liberei cugetări”, a cărei propagandă se face și în România și află de trebuință a atrage luarea aminte a confrăților asupra acestei propagande.

Eusevie Popovici,

arhimandrit și fost profesor de teologie.

In jurul Concordatului.

Preoții din București, pornind o mișcare în chestiunea concordatului propus de Roma, s'au întrunit în 20 Dec. în localul societății clerului *Ajutorul*.

S'a hotărât redactarea unui manifest către popor. O comisiune, compusă din cei mai distinși reprezentanți ai clerului și poporului, se va prezenta la Mitropolitul primat, la prim-ministrul țării și la ministrul cultelor, arătând punctul de vedere a preoțimii noastre.

(La această întrunire a preoților capitalei, ministrul cultelor, cum raportează *Dacia*, a autorizat să vorbească pe dl Z. Păclișanu în numele ministerului. Nu putem decât să ne exprimăm mirarea, că un *greco-catolic* a trebuit să reprezinte pe ministrul de culte la acest prilej).

— Comitetul central al Societății ortodoxe naționale a femeilor române, ținând deunăzi ședință, a votat următoarea moțiune:

Societate ortodoxă națională a femeilor române a luând cunoștință de proiectul de concordat, pe care papa, șeful bisericii romano-catolice dorește să-l încheie cu statul român, declară:

1. Că n'are nimic de obiectat contra încheierii unuia concordat;

2. Că este însă cu desăvârșire contra celor mai multe din dispozițiunile cuprinse în proiectul de concordat.

Biserica creștină ortodoxă e biserica dominantă a statului român și, prin acest concordat, i se aduc atingeri de o mare gravitate. Statul român e stat național, și prin concordat e tratat mai rău de cum a fost tratată Franța catolică prin concordatul încheiat în 1801 cu Napoleon I.

Societate ortodoxă a femeilor române nu poate sta nepăsătoare față de această gravă chestiune, și își arată dreapta îngrijorare, dar cu convingerea că guvernul țării nu va primi nimic jignitor și primejdios, nici pentru biserica ortodoxă dominantă, nici pentru statul național român.

T. R.

INFORMAȚIUNI.

Urăm cetitorilor și colaborilor noștri AN NOU FERICIT!

Crăciunul în Arad. În ziua dintâi a sf. Sărbători ale Nașterii Domnului a servit sf. liturghie P. S. Sa părintele nostru episcop Ioan, asistat de protopresbiterii: Dr. Gh. Ciuhandu, M. Păcățian, Tr. Vățian, Dr. T. Botiș, presbiteri: Alexiu Popoviciu și E. Crăciun și diaconii: Dr. L. Iacob și I. Cioară. În cursul sf. liturghii P. S. Sa a binevoit a hirotoni întru presbiter pe diaconul și profesorul de teologie Dr. Lazar Iacob. La sfârșitul serviciului divin P. S. Sa și-a rostit pastorală de Crăciun, care prin sfaturile bogate și actuale, ce-le cuprinde, a făcut o vie impresie asupra credincioșilor.

A doua zi a servit P. O. D. Traian Vățian, protopopul Aradului, asistat de preoții: A. Popovici și E. Crăciun. A predicat părintele Popovici.

Cântările liturgice le-a executat, în ambele zile, frumos și înălțător, corul dlui subrevizor școlar Atanasie Lipovan.

† Maria Chidioșan, mama preotului Alex. Chidioșan, din Chevereșul-mare, județul Timiș, a trecut la cele eterne, în 7/20 Decembrie 1920. Odihnească în pace.

† Dimitrie Horvath. Săptămânile trecute a încetat din viață, răpus de o boală grea, în Oradea-mare profesorul și directorul de liceu Dimitrie Horvath. Adormitul în Domnul a funcționat în anii 1884—89 ca profesor de limba și literatura română și la institutul nostru pedagogic-teologic diecezan. A trecut apoi în România liberă și a servit culturii românești în calitate de profesor, la mai multe licee, mai apoi ca director la „Liceul Traian” din Turnu-Severin, făcând prin munca sa cinste și bun nume Ardelenilor. Pentru meritele câștigate pe terenul învățământului a fost distins cu „Răsplata muncii cl. I.” Odihnească în pace!

Sfințire de Biserică. În 13/26 Decembrie 1920, s'a celebrat sfințirea bisericii, zidită din nou, din comuna Ursad, prin mandatarul P. S. Sale dlui episcop Ioan I. Papp, Petru Serb, protopop al Beliului, asistat de preotul administrator Georgiu Vereș din B. Sâmbăuș și Constantin Ciurbe din Cuintăhaz. La solemnitatea frumoasă a luat parte poporul cu mic cu mare și mai mulți intelectuali din jur, și învățători.

La priceasnă păr. protopop a rostit o prea frumoasă predică, scoțând în relief pilda frumoasă, ce a făcut-o aceasta comună mică, abea de 450 suflete. Popor mic, dar tare în credință, în vremuri grele înălță lăcaș frumos, clădire înălțătoare, ca în ea să-și afle totdeauna mângâiere sufletească. O înălță, când lumea era mai tulburată, când toate erau mai scumpe, o înălță din jertfire, din dărnicie adevărată, o înălță cu vorbele „ca să nu fie nici o biserică mai frumoasă” în jur ca a noastră, o înălță din suma frumoasă de 120.000 Lei, în numerar, mâni de lucru, cărăușie și altele.

Credință tare, iubire adevărată, și nădejde în cele promise de Preotul etern, Isus Hristos, a aflat păr. mandatar în inimile poporului din Ursad, căci i-a văzut lăcrămând cu mic și cu mare, când și-a rostit predica ocazională.

S'a ridicat înălțătoarea biserică din Ursad, închipuind biruința religiei strămoșești și a naționalismului înflăcărat ce stăpânesc inimile turmei.

După sfințire a urmat o masă comună, unde poporul adunat a ascultat cu drag sfaturile date de păr. mandatar Petru Serb.

Georgiu Vereș, preot gr. or. rom.

Zona culturală în Ardeal. Ministerul instrucțiunii a decis ca în regiunile cu populațiune heteroglată, să se fixeze câte o zonă culturală în care activitatea școlară și extra-școlară a corpului didactic, să fie mai intensă. Această zonă va cuprinde în Ardeal județele: Maramureș, Satmar, Sălaj, Bihor, Arad și Torontal, în Bucovina județele: Coțmani, Văscăuți, Vijița, Zastavna și comunele din nordul Prutului, ale județului Cernăuți; în Basarabia: județul Hotin (regiunea de nord de cale ferată), tot județul Cetatea Albă și Ismail; iar din județul Tighina, zona dela satele: Manzir, Petrovca, Cimisia, Comrat până la Bolgrad.

Pentru activitatea școlară și extra-școlară se acordă fiecărui învățător și profesor care ar fi numit din vechiul regat în zona culturală:

1. O primă de încurajare. Această primă va fi întreitul salariului lunar pe care îl primește profesorul sau învățătorul.

2. Un spor de 25 la sută asupra salariului. Acest spor, ca și prima de încurajare, se va acorda numai în baza unui raport motivat al inspectorului sau revizorului școlar din circumscriptia respectivă.

3. Cheltuelile de deplasare cari se vor fixa în parte pentru fiecare membru al corpului didactic.

Mulțămită publică. În scopul zidirii Bisericii din Ursad s'au adunat (pe colecta Nr. 859 a Ven. Consistor) prin stăruința preotului administrator Georgiu Vereș din Beiuș-Sâmbiclaș, următoarele sume: 1. Georgiu Vereș 100 Lei, 2. Văd. Georgiu Cherecheș preoteasă, din venitul sesiei pe anul 1918, 200 Lei, 3. Georgiu Vereș preot administrator, din venitul sesiei 1918, 200 Lei, 4. Iulie Nedolász 50 Lei, 5. Morit Weisz 200 Lei, 6. Alesandru Polák 15 Lei, 7. Geiza Iuhász 10 Lei, 8. Marele Isaila 10 Lei, 9. Georgiu Szentiványi 10 Lei, 10. Iosif Petrus 100 Lei, 11. Mihaiu Popluca 10 Lei, 12. Dr. Fitero 5 Lei, 13. Roman Cristian 5 Lei, 14. Ioan Bogdan 5 Lei, 15. Virgil Corbu 10 Lei, 16. Dr. Cornel Pap 20 Lei, 17. Dr. Constantin Popoviciu 5 Lei, 18. Locotenent Nestorescu Valeriu 20 Lei, 19. „Drăganul” institut de credit 50 Lei, 20. I. C. Caprariu 25 Lei, 21. Victoria Mesaroșiu 10 Lei, 22. Irina Ciurdariu 10 Lei, 23. T. Popoviciu 5 Lei, 24. Un binevoitor 50 Lei, 25. Gera 10 Lei, 26. Nevrinceanu 4 Lei, 27. Cinghița 4 Lei, 28. Petre E. Papp 20 Lei, 29. Ilarie Crișan 30 Lei. De tot: 1193 Lei. Bunul Dzeu să răsplătească jertfa și darul dat de marinosii donatori pentru scopul sfânt. Beiuș-Sâmbiclaș, la 17/30 Decemvrie 1920. *Georgiu Vereș*, preot gr. or. român.

— Cu ocaziunea sfințirii Bisericii din Fonău dl Carol Medra, proprietar de moară din Tinca, a dăruit sftiei Bisericii 1000 (una mie) Lei, iară fratele său Iosif Medra 200 (două sute) Lei. În numele parohienilor mei le exprim adânc simțită noastră mulțămită. Deși nu sunt de-o lege cu noi, au dovedit atâta dragoste față Biserica noastră din Fonău. *George Rocsin*, paroh în Tinca, adm. paroh în Fonău.

Duplicate.

Constantin Ciurba, născut la 6 Maiu 1881 în comuna Beiușele județul Bihor, pierzându-și absoliutorul teologic, eliberat la 15/28 Iunie sub Nr. 1 T. — 1911/12, i-s'a extradat duplicat cu datul de 8/21 Decemvrie 1920 sub Nrul 76, T. — 1920/21, prin ce originalul se declară anulat.

— *Sofia Bărdăș*, născ. la 1/13 Februarie 1886, în comuna Păuliș, județul Arad, pierzându-și diploma de învățătoare, eliberată la 11/24 Iunie 1904, Nr. 1040—1904, i-s'a extradat cu datul de 10 Ianuarie 1921, Nr. 257 P. — 1920/21 duplicat, prin ce originalul se declară anulat.

Direcțiunea inst. teol. și a școlii normale ort. rom. diecezane din Arad.

PARTEA OFICIALĂ.

Concurse.

Nr. 52—920.

Pentru îndeplinirea parohiei vacante de clasa III-a, **Feniș** cu filia **Valeamare**, din protopresbiteratul Hălmașului, să publică nou concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare acestuia în foaia oficioasă „Biserica și Școala” pe lângă următoarele emolumente:

1. Dela matră **Feniș**; a) Stolele legale, b) Uzufructul alor 14 jughere, 800 stângeni p. pământ parohial, mare parte arător și puțin fânaj; de după care dările publice va avea să le solvească alesul preot; c) Birul parohial dela 87 Nri de casă, câte 30 litre cucuruz sfărmat.

2. Dela filia **Valeamare**: Stolele legale și birul parohial ca la matră dela 30 Nri de casă. d) Eventualul ajutor dela stat la întregirea dotației conform cvalificației preotului, pentru care însă parohia nu poate lua răspundere materială. Pentru locuință parohia va închiria o casă acomodată până la alte dispoziții.

Să observă că fiind stațiunea învățătorială din matră avacantă eventual, alesul poate fi și învățător provizor; în care caz parohia afară de lemne îi va da da 300 Lei și locuință învățătoarească.

Doritorii de a ocupa parohia vacantă, sunt poftiti, ca recurses lor ajustate cu toate documentele prescise și adresate comitetului parohial a respectivei parohiei, să le înainteze în termenul de sus Oficiului protopresbiterat gr. ort. român al Hălmașului și apoi sub durată concursului ca știrea prealabilă a protopresbiterului concernent să se prezenteze în sf. biserică a respectivei parohii, spre a servi sf. liturgie respective spre a ținea cuvântare, făcându-se astfel poporului cunoscut.

În conțelegere cu *comitetul parohial*. *Georgiu Costina* preot, președinte comitetului parohial. *Romul Petrișor*, notar comitetului parohial. În conțelegere cu *Cornel Lazar*, protopresbiter.

—□— 1—3

În conformitate cu ordin. Ven. Consistor din **Oradea-mare** Nr. 902. B. 1:20 să publică concurs pentru deplinirea parohiei noastre din comuna **Feneriș**, cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala.”

Beneficiile sunt:

1. Un intravilan parohial și folosința cimenterilor.

2. Pământ arător 8 jughere catastrale 912□ a cărui venit curat, anual s'a prețuit în 51 Lei.

3. Dela fiecare casă 1 brăslie cucuruz sfărmat.

4. Stolele legale.

5. Întregirea dotației dela stat.

Fiindcă casa parohială să folosește ca capelă de biserică, până la edificarea bisericii, alesul preot să-va îngrijii singur pentru locuință.

Parohia e de clasa III-a.

Reflectanții i-și vor înainta recurses în termenul legal P. O. D. *Petru E. Papp*, protopop tractual în **Beiuș**, și vor trebui să se acomodeze § 33 din Regulamentul pentru parohii.

Feneriș, din ședința comitetului parohial, ținută în 6/19 Septemvrie 1920.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Petru E. Papp*, protopop ort. român.

—□— 1—3

În conformitate cu dispozițiunea Vener. Consistor Nr. 3099/920 pentru îndeplinirea parohiei vacante **Vădas**, se escrie concurs cu termen de **30 zile**, dela prima publicare în organul oficial „Biserica și Școala.”

Beneficiile sunt:

1. Casa parohială cu intravilan și supraedificate. De curățirea internă a casel parohiale se va îngrijii alesul.

2. Una sesiune parohială cu drept de păsănat.

3. Stolele legale.

4. Birul legal care e staverit în suma de 67 lei.

5. Întregirea venitelor dela stat.

Alesul va plăti dările publice după beneficiul său și va avea să provadă — fără altă

remunerațiune dela parohie — catehizarea elevilor dela școala primară din loc.

Parohia este de clasa III-a (treia).

Recurses ajustate conform regulamentului și cu atestat despre eventualul serviciu de până acum, adresate comitetului parohial din **Vădas**, se vor înainta în termenul concursual la oficiul protopopesc ort. rom. din **Ineu** (**Borosjenő**); iar recurenții vor avea să se prezinte în termenul concursual în sf. biserică din loc, spre a-și arăta desteritatea în oratorie și în cele rituale.

Din șed. comit. par. d'n **Vădas** ținută la 4/17 Decemvrie 1920.

Mihaiu Goldiș m. p. preș. comit. par. *Dimitrie Matei* m. p. notariul comit. par.

În conțelegere cu: *Ioan Georgia* m. p. protopresbiter.

—□— 3—3

Pentru îndeplinirea postului învățătoarec la școala confesională ortodoxă română din **Alioș**, protopresbiteratul **Lipovei** se publică de nou concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala.”

Venitele împreunate în acest post sunt: 1. 500 lei din casa culturală, iar întregirea de salar până la suma fixată prin lege se va cere dela stat. 2. Cvarțir corespunzător cu supraedificate și grădina școalei pe jumătate. Podrumul școalei îi va folosi la olaltă cu colegul său. 3. Dela mormântări la care va fi poftit și la care este obligat a participa va beneficia 1 leu 50 b. respective, 2 lei 50 b. 4. Pentru scripturistică 10 lei. De curățirea locuinței învățătoarești pe dinlăuntru se va îngrijii alesul, iar de curățirea și încălzirea salei de învățământ și de curator va îngrijii comuna bis. 5. Onorar pentru cantorat: Pământul școalei circa 2 jugere catastrale și grădina din satul bătrân. — Alesul va avea să provadă cantoratul în și afară de biserică. Învățătorul ales va avea să conducă elevii regulat la sf. biserică, pe care îi va instrui în cântările bisericesti și cu care va cânta răspunsurile liturgice și va avea să conducă strana. Va instrua la școala ce i-se va designa de autoritățile școlare și va conduce școala de repetiție.

Recurses ajustate cu documentele recerute și anume: ~~Estras de botcz~~, diplomă de învățător, atestat de apartinență, atestat de conduită și despre eventualul serviciu de până aici, adresate comitetului parohial din **Alioș** se vor înainta oficiului protopopesc gr. or. rom. din **Lipova** în termenul concursual, sub care durată reflectanții au să se prezinte în sf. biserică din **Alioș** în cutare Duminecă ori sărbătoare pentru a-și arăta desteritatea în cele cantonale.

Din ședința comitetului parohial din **Alioș** ținută la 8/21 Noemv. 1920. *Comitetul parohial.*

În conțelegere cu: *Fabriciu Manuilă* protopresbiter tractual inspector confesional de școale.

—□— 3—3

Aviz!

A apărut: **Calendarul Diecezan din Arad pe anul 1921.** Conține: Cronologia. Sărbătorii și alte zile schimbăcioase. Posturile. Deslegări de post. Parastase oficioase. Sărbători naționale. Zile de repaos la judecătorii. Regentul anului. Anotimpurile, partea calendaristică. Întunecimile a. 1921. Taxele de postă, telegraf și telefon. Consemnarea târgurilor din **Crișana**, **Transilvania**, **Bănat** și vechiul regat. Timpul vânatului și o parte literară instructivă, împodobită cu mai multe clișee.

Prețul unui exemplar 5 Lei + 1 Len 35 bani pentru factură recomandat. Revânzătorii beneficiază rabat. Se poate comanda contra bani gata în librăria diecezană din **Arad**.

Cenzurat: Alexandru T. Stamatiad.